

Ознаки та прояви виявлення випадків домашнього насильства над дітьми¹

У виявленні фактів домашнього насильства має значення спостережливість педагогічних працівників закладу освіти, їхнє уважне ставлення до учасників освітнього процесу і здатність вчасно помітити тривожні симптоми в поведінці та настроях дітей.

Ці прояви у поведінці та видимі ознаки можуть сигналізувати, що дитина потерпає від будь-якої з форм насильства або є загроза вчинення насильства

Батьки, інші члени сім'ї застосовують до дитини:

- штовхання, хапання, ляпаси; побиття, стусани, укуси; викручування рук; смикання волосся; словесні образи, погрози, приниження; крики; залякування;
- погрожують вигнати з дому, перемістити до іншого місця проживання;
- примушують переглядати/або переглядають в присутності дитини фільми, журнали тощо порнографічного змісту; торкаються інтимних місць дитини; пропонують або здійснили дії сексуального характеру;
- псують навмисно улюблені іграшки, особисті речі;
- не годують;
- постійно обмежують в спілкуванні з іншими дітьми;
- примушують виконувати непосильну для дитини роботу; змушують виконувати роботу замість відвідування закладу освіти;
- дитина є свідком постійних сварок, бійок між батьками, родичами;
- тощо.

Якщо дитина:

- скаржитися на вище перелічені прояви до неї зі сторони батьків або інших членів сім'ї, родичів;
- проявляє протягом кількох днів різку зміну звичної для неї поведінку;
- уникає контактів з однолітками;
- уникає контактів з дорослими, зокрема й з родинного кола чи друзів сім'ї; проявляє страх перед появою батьків, інших членів сім'ї;
- має агресивну реакцію щодо конкретних людей або людей певної статі, віку тощо;
- проявляє насильство, агресивну поведінку до інших;
- має тілесні ушкодження;
- намагається приховати травми та обставини їх отримання;
- замкнута, тривожна, боязка;
- проявляє занижену самооцінку, почуття провини;
- відмовляється з будь-яких причин йти на контакти з педагогами, виконувати завдання;
- проявляє втрату інтересу до навчання та іншої діяльності;
- має фото-, відео-, аудіоматеріали фізичних, психологічних знущань, сексуального (інтимного) характеру;
- швидко втомлюється, має низьку концентрацію уваги;
- грає в сексуальні ігри за допомогою іграшок та ляльок;
- відмовляється від гігієнічного догляду за собою;
- часто скаржитися на погане самопочуття на заняттях;
- ляклива, проявляє страх гучних звуків і різких рухів;
- відмова пояснити причини вищеописаних станів і поведінки або неправдоподібні пояснення;

¹ Наказ Міністерства освіти і науки України від 02.10.2018 № 1047 URL: <http://mon.gov.ua/ua/npa/prozatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shodo-viyavleniya-reaguvannya-na-vipadki-domashnogo-nasilstva-i-vzayemodiyi-pedagogichnih-pracivnikiv-iz-inshimi-organami-ta-sluzhbam> (дата звернення: 02.10.2019).

- інші незвичні для віку дитини фізичні ознаки (видимі та невидимі), а також психологічні і поведінкові прояви, які можуть свідчити про насильство щодо дитини.

Даний список не є вичерпним, але багато з цих ознак є специфічними для ситуації, пов'язаної із насильством. Однак, якщо видно ці ознаки, вчителю спільно з психологом закладу освіти необхідно з'ясувати їх причини – довірливо і конфіденційно поспілкуватися з учнем/ученицею, його/її батьками, друзями і зробити це максимально тактовно, щоб своїми діями не погіршити його/її стан, не нанести додаткову травму.